

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.	Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.	Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Kis-Csapó-utca 373. sz.

Néhány szó a domestica tárgyában.

Még egy év, és már eltelik azon 3 esztendő, melyre a domesticális költségek, a zsinati törvények értelmében, megajánlottak vagy kivettettek; még egy év, és már ismét eljő az ajánlásra való felhívás azon ideje, mely sok helyen, egyes gyülekezetekben, oly nagy nyugtalanságot, felháborodást szült; még egy év, s már a lelkészeknek ismét adózásra kell felhívni híveiket, — s ha nem engednek a felhívó és buzdító szónak: exequatniok kell az ellenszegülőket... Pedig, még a multtal sem vagyunk egészen tisztában. Már maga a superintendentiánkban felajánlt és kivetett domesticális összeg sem felelt meg egészen a várakozásnak, s mi több még az első évről sincs egészen befizetve; a második évi jutalék a legtöbb helyen még hátralékban van; s a harmadik évi — melyben már benne vagyunk — hogy mikor s hogyan fog majd befolyni: kérdések kérdése... s vajjon mi leszen ebből?

S épen ezen kérdés késztet engem arra, hogy e nagyfontosságú közügyben szerény nézeteimet papírra tegyem, s ezzel másokat is mintegy felhívjak nézeteiknek nyilvánítására.

Azt mondom tehát elsőben is: nagy hiba, hogy az önkéntes ajánlás vagy kivetési kulcs nem határozott, hanem olyan, melyet tetzés szerint ide-oda lehet magyarázni. Ugyanis, az országos ref. egyházi közalapról szóló törvény 219. §-a ezt mondja „ezen közalaphoz minden családfő köteles, vagyoni és kereseti viszonyához képest bizonyos évi járulékot fizetni“, ha itt bevégezdnék a §, ha itt pont volna: ugy egészen tiszta, határozott volna a törvény, s mindenki, ugy az adóköteles mint a felülvizsgáló presbyterium tudná magát mihez tartani, tudná elbírálni a bevallás vagy kivetés helyességét vagy helytelen voltát; de mikor az idézett § továbbra így szól „mely legalább is megfelelő legyen azon érték egy ezred részének, melyet a család évi fentartására igényel“ e szavakban már — mindenki látja — csaknem egészen ellenkezője van mondva a

§ első részében levő ezen kifejezésnek „vagyoni és kereseti viszonyához képest“; s az érték szót, az illető adóköteles — ha akarja — bizonyval ugy értelmezheti a mint azt a saját érdekeinek megfelelőleg a legjobbnak tartja. És ez ellen ki tesz? ki tehet? Ha pl. egy gazdálkodó, egy jómódu földmives, aki 800, 1000 frt állami adót fizet, birtokait haszonbérbe adja s cselédség nélkül kevés számu családjával él és azt mondja, hogy ő 7 vagy 800 forintból fentartja házát, családját, a mi igen valószínű is: ki kötelezheti arra — ha az csakugyan a törvény betűihez akar ragaszkodni — hogy többet fizessen a domesticára 80 kr-nál, épen ugy, mint az a szegény hivatalnok vagy tanító, a ki 7 vagy 800 frt évi fizetést huz? Senki. De épen az a legnagyobb méltánytalanság, igazságtalanság és igen sok helyen ez az ingerültségnek egyik szülő oka, — s szerény nézetem szerint ez a törvénynek egyik nagy hibája.

Nagy hiba továbbá az is, hogy: a hivesek, az önkéntes ajánlás vagy bevallás végett minden 3 évben ujra felhívandók, mert ez mindannyiszor ujabb nyugtalanságot s ingerültséget szül.

A ki kellő figyelemmel kísérte a legelső felhívást s annak eredményét: az kétségen kívül velem van egy nézetem. Azt ugyan nem állítom, hogy általában, országszerte valamely nagy baj lett volna az ekklézsiákban; de hogy csaknem mindenütt volt egy kis baj, zugás, nyugtalanság, háborgás — az bizonyos. — Pedig akkor még a zsinati magasztos lelkesültség is lelkesítette, buzdította mintegy a hiveseket, s a nemes és szent ügyért való áldozatkészség bizonyára a felső, a legmagasb fokon állott. — És ha akkor egyszer mindenkorra vagy legalább 10 évre állapították meg kinek-kinek évi járuléka: most nyugodtak lehetnének a jövő évekről s nem kellene újból felzavarni a már némiképen lecsilapult kedélyeket.

De így, az újból való felhívásra mi fog történni? Adná Isten, hogy ne valósulna aggályom! de én azt hiszem, hogy: ujabb nyugtalanság, néhol ingerültség és az, hogy az előbb felajánlt összegnek talán csak fele, vagy

még annál is kevesebb része fog majd újból felajánlatni. — Hiszen most is halljuk már „én csak azért ajánlottam ennyit, mert azt hittem, hogy csak egy évre kell, de így évenként meg nem birhatom“; hallhatjuk „miért fizetnék én továbbra is ennyit, hiszen ez s ez uram is csak annyit fizet?“ Pedig, mint már fentebb említém, azt az ez s ez uramat nem lehet többre kötelezni, mert a törvény idéztem §-a utolsó részéhez erősen ragaszkodik. — Szóval, az önkéntes bevallásra való újból felhívás az egyházi közalapnak épen nem hasznára, de sőt világos kárára, veszedelmére van és lessz mindenkor.

De nem tartom helyesnek, sőt egyenesen hibának nevezem azt is, hogy a domesticális költségek mikép és miből való előteremtésére nincsen szabad kéz engedve az egyházközségeknek. — És ez természetes is mind addig, míg az időnkénti felhívásokhoz és a bevallási ívek rovataihoz ragaszkodunk. Pedig szerintem nem az a cél, hogy ki, melyik rovatba írja magát, vagyis, hogy ki mit ad? hanem az, hogy mindenki a méltányosság és igazságnak megfelelőleg vagyoni és kereseti viszonyához képest — de természetesen nem menve a végletekig — adjon. — Ez pedig, csakis úgy és akkor volna elérhető, hogyha minden egyházközség előre tudná a domesticális költség egész évi összegét; ezt kinek-kinek vagyoni állásához képest igazságos arányban kivetné az egyháztagjai között, — és általában, önmaga az egyházközség egyeteme gondoskodnék az évi összes jutalék miként és miből való beszerzéséről. — Csak egy példát hozok fel. Az 1883-ik év őszén egy tiszamelléki kis faluban voltam, hol hivatalos teendőim miatt a presbyteriummal kelle érintkezni. Felhoztam a domesticát is, mert hallám, hogy egyáltalában nem akarnak e célra fizetni. Sokat beszéltem és kértem, míg meggyőztem őket s megígérték, hogy tehát elfognak követni mindent. S mi volt a bajok? az, hogy miért kell éppen pénzt 10, 20 stb. krt fizetni? határozzák meg — mondák a szószólók — hogy mennyit fizessen községünk évenként s majd mi nyomtatás alkalmával önkéntes adományokból is beszédjük azon értéket terményben s eladván azokat egy tömegben: eleget teszünk pénzben. S vajjon nincs igazuk? én azt hiszem, hogy igen. — És ez, minden látszólagos kicsinysége mellett sem kis dolog, sőt igen nagy fontosságu, különösen a kis községekre nézve. — Mert, avagy nem tapasztaltuk-é már, hogy nemcsak a kis, de a nagy községekben, mezővárosokban is inkább ad a nép a hozzá folyamodóknak egy vagy két kosár búzát, árpát, szóval valamely terményt, mint 10 vagy 20 krt, pedig amaz, értékét tekintve jóval felülmúlja emezt; s míg a kéregetők ivein egy forintot aláírva valamely földmivelőtől csak elvéte, nagy ritkán láthatunk, a fél és egy véka termény bizony nem oly ritka. — E mellett, különösen a kis községekben

míg az egy kosár vagy fél véka termény alig értékesíthető: a nagytömegben lévő termény már hamarabb és magasabb áron is eladható, a mi az ottani kereskedelmi viszonyokat tekintve, nagyon is érthető és természetes.

De mondhatnák erre: ám tegye tehát kiki mint akarja, hiszen a módokat illetőleg, ugyis eltért már eddigelé is némely egyházközség a törvény szavaitól, birtokaránylag vetvén ki az egyházi közalap évi járulékát. Igaz, jól tudom ezt én is, és a magam szempontjából helyesnek, méltányosnak és igazságosnak is tartom; de nem hallgathatom el más részről, hogy ez az eljárás — mindaddig míg az országos egyházi közalapról szóló törvény módosítva nem lessz — határozottan törvénytelen s mint ilyen igen könnyen megtámadható.

Az eddig mondottak alapján tehát, én felette szükségesnek tartanám az egyházi közalapról szóló törvénynek mielőbbi módosítását. Ez azonban, igen természetesen, egyedül a zsinat jogkörébe tartozik. De kérdés, ha vajjon tanácsos-é mégis, a domesticát illetőleg, az eddigi gyakorlat mellett maradni? Én azt tartom, hogy nem. — Azért is szerény indítványom, rövidre vonva az volna, hogy — miután a törvény életbeléptetésével és a szükségesnek mutatkozó részletes intézkedések megtételével, az egyetemes konvent bizatott meg: — a konvent, illetve a superintendentiák által hivatnának fel az egyes egyházközségek presbyteriumai arra, hogy a közalapról szóló törvény intentionak megfelelőleg, a legjobb tudalmok és belátásuk szerint készítsenek egy kimutatást az egyházközségük egyetem által fizetendő évi jutalék összegéről; e kimutatást bírálja felül az illető egyházmegye, és ha helyesnek találja, mondja ki ennek alapján a konvent illetve a superintendencia, hogy az a kimutatott és elfogadott évi jutalékösszeg egy bizonyos, pl. 10 évre helybenhagyatik és megállapittatik; — s az ekként megállapított évenkénti összegnek mikép és miből leendő beszerzése s illetőleg kivétele és beszédése módzatainak meghatározása, tisztán és egyedül az egyházak presbyteriumai szabad tetszésére hagyatván, annyival is inkább, minthogy a közalap követeléseit illetőleg a presbyterium felelős (1883. ápr. közgy. 38.)

Igy aztán, nemcsak hogy nagyban meg lenne könnyítve az eddig oly nehézkes kezelés is, a menyiben t. i. előretudva a domesticális évi összeget, a presbyterium az egyházi közadóval együtt vethetné ki s együtt szedethetné és nyugtáztathatná az egyháztagok adókönyvecskéjében egy ember, a gondnok által; hanem ama, vagy ahoz hasonló indítvány határozati erőre emelésével elérhetnénk azt, hogy megszűnnék azon nagymérvű méltánytalanság és igazságtalanság, mely a jelenlegi törvény határozatlan, ide-oda könnyen magyarázható völtánál fogva az önkén-

tes bevallásokból eddig származott; elérnénk azt, hogy a kedélyeket — az osztályba sorozásra való felhívással — nem kellene minden 3 évben újra meg újra felzaklatni; és szabad kéz engedtetvén az évi jutalék miből és mikénti beszerzésére, ez által a hivek kötelességének teljesítése is nagyban meg lenne könnyítve; végre elérhetnénk azt, hogy a közalap jövedelme vagy bevétele legalább 10 évre biztosítva lenne, és nem volna mint most, az örökös ingadozásnak, bizonytalanságnak, sőt nagy valószínűséggel az apadásnak, fogyásnak kitéve.

Különbén ez köz, és pedig a messze jövőre kiható közügyünk mindnyájunknak; szóljanak hozzá mások is — és győzzön a jobb!

Madarász Imre.

XLIII. Zsoltár.

Dallam: Sztárai Mihály XXVIII. psalmusa:

„Mostan hozzád fölkiáltok.“

1. Óh itélj meg engem, Isten,
S igazamat védj meg!
Im az álnok és a hitlen
Jó ügyemnek vétnek.
2. Gonosz nemzet melyet rak rám:
Az igából ments ki . . .
Te vagy erőm, Te kősziklám,
És kivüled senki!
3. Minthogy engem megvetettél,
Midőn búban járván
Minden ember ellenem kél
És megejt az ármány?
4. Óh bocsássad fényedet le,
Üdvöt mely sugároz,
Hogy az engem elvezetne
Szent hegyed lábához.
5. Hadd vezetne el sugára
Hazád belsejébe:
Hogy borúljak oltárára
Szent örömben égve.
6. S ott szívemből vig — háláson
Hadd ömölne ének,
Néked, Néked, vigasságom
S erőm Istenének!
7. Mért is vagy bús, árva lelkelem?
Hidd, óh hidd az Istent!
Zengek még dalt hála-telten,
Eljön Ő, — s meg is ment!

Kolosy Elvira.

Debreczeni egyházból.

Nagytiszteletű Szerkesztő Ur!

Becses lapjának f. évi 2-ik számában közölt értesítésre tett szerkesztői megjegyzés folytán, van szerencsém ime a f. hó 4-én tartott presbyteri közgyűlésnek még egy fontos tárgyról tudósítást adni.

Közönségesen tudva van, hogy Debreczenben ág. hitv. lakostársaink egyházzá szervezkedtek s az 1882-ik év decz. 5-én kelt hivatalos átiratukban bejelentették egyházuk tagjainak ref. egyházunk kebeléből való kilépését; miután azonban az eleitől fogva való benső egybeköttetésből kifejlődött viszony további fentartása iránt, ágost. hitv. testvéreink közül sokan jelentkeztek; miután továbbá a multból némi kötelezettségek terhelik az ágost. testvéregyház némi tagjait egyházunk javára: annál fogva szükségessé vált a még mindig fenforgó vitás kérdések elintézése. E kérdések közül ezuttal az került eldöntésre, hogy ágost. hitv. lakostársainknak az egyházok alakulása előtti időről fennmaradt adóhátrálékaikra nézve, minő álláspontot foglaljon el ref. egyházunk; hogy pedig erre vonatkozólag biztos adatok szolgáljanak a közgyűlés elhatározásának alapjául, még az előző közgyűlésből felhivattam a levéltárból az ide tartozó adatok felkutatására. Ide vonatkozó jelentésem került tehát tárgyalás alá. E jelentésem azokat az adatokat — az eredeti szövegeknek legnagyobb részt hű másolatában — foglalja magában, melyek ágost. hitv. lakostársainknak egyházunkhoz való viszonyát világosítják meg.

Bár e szerint tisztán helyi érdekűnek látszik ez ügy: mind a mellett is azt hiszem, hogy általános jelentőségre tarthat igényt, nemcsak azért, mert Debreczenen kívül más egyházakban is fenforoghat — tudomásom szerint több helyütt meg is van — e viszony az ágost. hitvallásuak és reformáltak közt, hanem azért is, mert e viszonyból fejlődő kérdések magát a tudományt is érdekelhetik. Épen azért jónak látom az ide tartozó adatokat is közölni, melyek a következők:

Az 1771. évi jkönyv 64. lapján 301. sz. alatt ez van feljegyezve:

„Az itt való ref. egyházi szolgák, mindeddig a köztünk való augustana confessión való atyafiaknak keresztségben és több egyházi szolgálatokban, szívesen szolgáltak a több refta ekkleziáknak értelmé és praxisa szerint. Az augustana confessión valóknak mostig a hitnek főágazatiban velünk megegyező atyánkfainak, az említett egyházi szolgálatokat ezután ismét megcselekednék az itt való ref. egyházi szolgák; de a nagyváradi méltóságos episcopale consistorium mostanában az ide való tekintetes nemes Magistratus által, azon ekkleziásai szolgálatoktól eltiltani kívánja, ezen az okon, hogy az augustana confessión valóknak közöttünk tulajdon praedicatoruk nincsen. Minthogy pedig az itt való ref. egyházi szolgáknak maguk meghatározások és feleletek az említett atyafiaknak declaratiójától függ: azért ne sajnálják irásba magokat declarálni, micsoda értelemmel és akarattal vagynak ezen dologban.“

Ennek folytatásául az 1771. évi jkönyv 66. lapján 309. sz. alatt ezek foglaltatnak:

„Tiszteletes superintendens Szilágyi Sámuel uram referálja, hogy az itt való lutheranus atyafiak: Türring Leo-

pold és Auer János uraim által d. 4. praesentis ő kigyelmét megkeresték; minekutána megkérdezték volna a szerint, a mint d. 9. Junii végeztetett volna közöttünk, Türring Leopold és Auer János uraim referálták T. Superintendens uramnak, hogy most magokat nem declaralhatják, hanem fogják a dolgot másokkal közleni. Arra nézve egy itéltünk, hogy várokozunk, míg maguktól indulnak valamire. Ha pedig azon idő alatt casus esik, melyben tiszteletes Praedicator uraimék egyházi szolgálattal kívánnának élni a kereszttség dolgában: Tiszteletes Praedicator uraimék meg ne itéltessenek, ha ő kegyelmeknek abban nem szolgálnak, nem lévén ő kegyelmeknek semmi securitás ebben a dologban, a lutheranus atyafiaknak magok declaratioja nélkül.

E declaratio nem következett be; legalább, hogy megtörtént volna, nyoma nincs. Mindamellett is ugyanazon évben (jkönyv 72. l.) 332. sz. bejegyzésben ez olvasható: „Mai napon egy lutheranus vándorló kalmár legény közöttünk meghalván, az itt való lutheranus atyafiak requiraltak bennünket, hogy temetnénk el a megholtat. Ugytetszett, hogy temessük el az eleitől fogva való szokás szerint, minthogy eddig soha ő Felsége bennünket ettől el nem tiltott. Hanem, minthogy a meghalt szegény, a temetés ingyen leszen, ha kívánják, praedicationival.”

De megtörtént az is (1772. jkönyv 81. l. 369. sz.) hogy az itt lakó lutheranusok egy meghalt festőt minden szertartás nélkül temettek el. Azt olvassuk erről a bejegyzésben, hogy „Ez volt nálunk az első casus az ilyen dologban.” Mondhatjuk, hogy egyszersmind utolsó is volt, mert ez a következő, melyet érdekességénél fogva szintén jónak láttam ide jegyezni, nem hasonló amához. Szertartás nélkül való temetés ez is, de a körülmények okozták, hogy ilyennek kellett lennie. Az eset ez: (1778. évi jkönyv 165. l. 1039. sz.) „Lutheranus vásáros Rádlinak a feleségét kellett temettetni e napon. Megkerestette e végre T. Praedicator uraimékat. Már sokszor próbáltuk, ha valamit lehetne velök cselekedni; de a lutheranusok semmire nem accedáltak, noha lehet vala *salva confessione* augustana. T. Superintendens uram most az halottas embert igazította a pater rektorhoz, hogy ott kérjenek engedelmet. A pater rector Templényi meg nem engedte, hanem ő maga a cantorral és keresztel mentek az halottas házhoz. A lutheranusok, mikor közelített a pater rector, fölvettek a testet és indultak kifelé. A pater a vele valókkal együtt eleibe állott az halottat kísérő népnek és ment elől a keresztel a város kapujáig, kimenvén, visszafordult és így szólott: Csudálkozom, hogy meg nem engedék az urak, hogy mi énekelnénk; holott mi is azokat az énekeket énekleltük volna, a melyeket az urak szoktak énekelni. Erre senki sem szólott egyet is. A pater így félretért és más kapura menvén hazatért; az halottas nép pedig ment a testtel a temető helyre és eltemették minden ceremonia nélkül. Ez a legelső alkalmatosság, melyen próbálták nálunk a lutheranusokat temetni a r. catholikusok.”

Itt megszakad a feljegyzések láncolatának folytonossága, a mennyiben hosszú időről nem találunk adatot; de nem szünt meg egyszersmind az ágost. hitvallásu testvéreinknek egyházunkhoz való tartozódása, sőt erősebbé, bensőbbé fejlődött az annyira, hogy idők mulva közülök többen buzdultak fel egyházunk gyámolításában áldozatra, a mire nemes példakul említhetem, hogy Auer András vásáros 1823-ban (jkönyv 326. l. 16. sz.) a nagy harang ütőjének sa-

ját költségén leendő nagyobbítását önkénynt vállalta magára; Auer Andrásné Hoffer Zsuzsánna asszony 1861-ben (jkönyv 61. l. 95. sz.) a kis templomban felállítandó orgonára 10,000 pfrt alapítványt tett; ide sorolhatom a Béhm-féle szép hagyatékot is. Erössé fejlődött az együvé tartozás, benső egybeköttetés annyira, hogy nemcsak épen úgy élvezték egyházunk jótéteményét ágost. hitvallásu lakostársaink, mint a mi hitfeleink, hanem épen a legfontosabb egyházi ügyekben, minő a papválasztás, igyekeztek befolyásukat érvényesíteni még azokban az időkben is, midőn a jog az egyházi consistorium szük körét illette, mint ezt az 1831. évi jkönyv 37. l. 20. sz. világosan mutatja. Nevezetesen „Elölülő senátor Komlóssy Dániel ur jelenti, hogy nála az ágostai vallástételt követő helybeli ekklezsia részéről, esküdt Auer András ur által a többiek nevében is szóval az a ki nyilatkoztatás tevődött, hogy az ekklezsia is, melynek tagjai közül sokan járnak a mi templomunkba, sőt némelyek a praedicatornak fizetésébe is résztvesznek, óhajtaná, ha az üresen maradt praedicatori széket nem más, hanem tiszteletes Lakatos József ur töltené be.”

Igaz, hogy itt lutherana ekklezsiairól van szó, de úgy áll a dolog, hogy itt az ekklezsia elnevezés — miután élén pap és szervezett előljáróság nem állott soha — nem szervezett egyházat jelent, hanem csak az ágostai vallásuak összességének jelzésére vonatkozik; a többek által egyházunk javára adózást és azt a körülményt, hogy az üresen maradt praedicatori széket betöltésére is ohajtották befolyásukat érvényesíteni: ismét nem vehetem másképp, mint arra való erősségnek, hogy lutheranus atyánkfiai ref. egyházunk kebeléhez forradva éltek ez időtáján is. Nincs egyetlen adat, mely az ellenkezőt bizonyítaná, soha az adókietés ellen fel nem szólaltak, pedig az rájuk is kiterjesztetett nemcsak az újabb időkben, hanem régente is. Az 1844-iki adóhátrálékosok névsorában — tudtommal e nemü legrégibb okmányban — olvashatjuk esküdt Betka Péter, Reke Vilmos, Egersz Henrik és Auer Andrásné — mindannyi lutheranusok neveit is.

Somogyi Pál.

(Vége köv.)

Néhai Darvai Ferenc emlékezete.

(Vége.)

A későbbi idők emberei azután részint némán iskola épületünk oszlopaiban és falaiban, részint szóval az apák s anyák ajkairól eltanulva, elmondanak a majdnem regeszerüleg hangzó de tiszta való történetet. — Ugyan hogysis? Gondolom ilyen formán.

Volt egy idő, mikor itt Krassón, hazánk északkeleti részén, a reformátusság és magyarság egyik végpontján, a honnan ha kelet vagy dél felé ki lép az ember, alig hallhat többé magyar szót, élt egy ma g y a r n a g y u r, ki csak úgy játszott az arannyal meg az ezüsttel, földbirtoka messze vidékre kiterjedt, ménese, gulyája, juhnyája százával volt, jobbágyainak, cselédjeinek számát se tudta, csüre, magtára, kamarái rakva, szóval sok esztendőkre eltett javai valának. Azonban élete vége felé elvégre is be kelle látnia hogy minden, a mi a n y a g, mulandó, hogy gazdagsága szétfoszladozott; de hogyha épen megvolna is: nem vihetne el abból semit sem a sirba, sem oda, hol becse s értéke csak a s z e l l e m i javaknak van. — Ugyanazért a kö-

zelgő halállal szemben „gondolt vala magában egy dolgot: mert ezt mondja vala: nincsen nekem fiam, kin az én nevemnek emlékezete fenmaradhatna; emléket emelek azért magamnak“ (2. Sám XVIII. 18.) — És oszlopot emelt, még pedig kettőt; de nem úgy, mint Dávid király fia tette volt hajdan életében, romlandó kőből avagy érczből; hanem úgy, hogy a mindent emésztő időnek se legyen azokon hatalma; melyek ne csak valahol a temetőben, ne csak töredékeny feliratban, mely szintén csak a nyag, tehát mulandó: hanem a szellemi kincseket gyűjtő és osztó közintézetek évkönyveiben jelöljék meg nevét örök időkre. — És oda mondott egy néhány sort azok tollába, a kik végrendeletét írták. — És megtette kegyes alapítványát a szatmárnémeti reformált gymnasium és krassói református egyház számára. — Mi emberek természetesen nem tudhatjuk, minő értéke van ennek a tiz-tiz ezer forintnál többre becsülhető hagyománynak ott fenn, hol az ítélet felette, aki egykor egy szegény özvegy kis fillérekjét is számba vette, sőt drága adománynak mondotta volt; de tudjuk, látjuk és tapasztaljuk, hogy a hagyományban részesült erkölcsi testületek, nem győzik eléggé méltányolni s örökre áldják érte nevét.

Ilyenformán beszélne róla az ivadék még akkor is, ha mi most ezt az ünnepélyt nem rendeztük volna, s ha nem gondoskodtunk volna arról, hogy élete lehető hű rajzát iskolánk derék tanítója megírja és mindjárt utánam felolvassa. — De gondoskodtunk s ennek tudatában én meg is szüntethetném ez ünnepély megnyitására szánt beszédemet, ha lelke szava arra nem utalna, hogy mondjak néhány méltató szót az emlegetett s messze idők múlva is emlegetendő hagyományról a magam részéről.

Ime Darvay megörökítette emlékét végrendelete által. Egyebet, a mit tett, vagy nem tett, mindent elfeled az utónemzedék nem sokára. — Egyéb vagyonán — pedig az volt a legnagyobb rész — az örökségek közös sorsáról éneklő zsoltár-író szava teljesebbé, mely szerint a ki azokat összegyűjté „nem tudja, kicsoda éli meg azokat.“ (Zsolt. XXXIX. 7.) — Ellenben a nagy vagyonnak már mondhatni csak romjaiból egy parányi rész elég volt arra, hogy emlékezetét két helyen is fenmaradóvá tegye. Mert egyik alapítványa által a szatmárnémeti hajdan híres fényes főiskola, de folytonos ellenséges irányú törekvések nyomása alatt már csak négyosztályura leszorított algymnasium nyert új erőt, melynek segítségével az, önkényuralom szünte után, azonnal kiemelkedett nyomott helyzetéből, és áll és virul és újra új emelkedéshez készül. Álljon viruljon és emelkedjék is, még régi fényét újra visszakapja, hogy folytassa nemes munkáját szentvallásunk s hazánk javára az idők végeigien. — Másik alapítványa által a krassói egyház jött oly helyzetbe, hogy ha a multa visszanézve s a jövődőről gondolkozva, fájdalom fogja is el keblünket annak láttára, hogy hitsorsosaink évről évre mindinkább fogynak, gyengülnek, szegényednek s a mostohábbnál mostohább idők nehéz sulya alatt munkakedvök is folyton csökken: egy dolog legalább emberi számítás szerinti — teljesen biztos, az t. i. hogy itt ez egyházban az Isten igéjének hirdetése s a gyermekeknek az Ur félelmében leendő ingyen oktatása nem szünhetik meg még akkor sem, ha — mitől ugyan az Isten óvjon — a jelennél szomorubb jövő következnék ránk vagy utódainkra. — Mert a Darvay alapítvány arra való, hogy egyházunkat és iskolánkat a hives vallásos buzgósága mellett virágzásra s foly-

tonos emelkedésre segítse; hogy álljon ez fenn, sőt haladjon folyvást előre, rendeltetését hiven betöltve, míg magyar él e község lakói közt, míg magyar szó zeng a szőke Szamos partján, míg romlatlan szív dobog a keblekben s ércz nyelvvel össze összehívja hiveinket az Ur házába az a harang, melyre az van felmetszve köriratnak, hogy a „magyarok Istenének dicsőségére“ készült.

E szerint mind a szatmárnémeti gymnasium pártfogósága, buzgó tanárkara és örök ifju növendék serege, mind egyházunk előljárósága és közönsége s az ingyeniskoláztatás jótéteményében részesülő gyermekcsoportja, erkölcsileg kötelezve vannak, hogy e hagyományt, mint szent örökséget őrizzék és az iskola, meg az egyház javára haszonnal gyümölcsöztessék; valamint arra is, hogy a bódogult kegyes alapító iránti hála jótékony lángját, mint régen Rómában a Veszta papnők az örök tüzet, örök éber gonddal őrizzék, lobogtassák és elhamuhodni ne engedjék. — Álljon azért ott szemünk előtt, kötelességünkre figyelmeztetve, Darvay képe. — De álljon ott nemes tettekre buzdítóul is. — Az őserényekről szóló emlékek felette alkalmasok erre. — Az ifju Themistoclest egykor Miltiades diadalemlékei nem hagyták vala nyugodni, míg dicsőségével őt el nem érte. — Sallustius, a nagy római történetíró pedig így ír: „Gyakran hallottam, hogy Qu. Maximus P. Scipio s ezeken kívül ami államunk legjelesebb férfiai, azt szokták vala mondogatni, hogy mikor őseik képeit szemlélik, szokatlan hévvel gyulad fel lelkök az erényre; mert nem az a festék és nem az az alak rejt magában olyan nagy erőt, hanem a nagy tettek emlékezete gerjeszti azt a lángot a jeles férfiak keblében; és elébb nem is csillapul az le, míg erényökkel azoknak hirnevét el nem érik.“ (Sall. Jug. 4. fejj.)

Adja Isten, hogy a mi most leleplezendő képünk színtén ilyen erőt rejtsen magában!!

Gergely Károly,
ev. ref. lelkész.

Válasz Kiss Albert és Könyves Tóth Kálmán uraknak.

Nagytisztelätü Szerkesztő ur!

Becses lapjának jan. 17-iki számában egy czikk jelent meg válaszul a „Tanügyi melléklet“ mult évi utolsó számában a debreczeni ref. főgymnasiumról közölt pár észrevételekre. — Az egész czikknek irányzata, úgy tüntetni fel engem főtiszt. püspök ur és az egyházkerület, illetőleg a prot. közönség előtt, mint a ki háládatlankodásnál és piszkolódásnál egyébbhez nem ért. Hogy ez mennyiben illik a lelki béke és keresztyén szeretet hivatalos hirdetőihez, annak megítélését másokra bízom. A mi pedig a dolog lényegét illeti, azt gondolom, hogy az én cikkemben alig volt egyéb, mint annak kijelentése, hogy a debreczeni gymnasium az 185^{3/4}. és következő egy pár évben, tanügyi tekintetben helyesen volt berendezve. Ha tehát a cikkíró urak az én megjegyzéseimre válaszolni akartak, első kötelességök valószínűleg az lett volna, hogy ez állításomat döntsék meg. Ezt tenni elmulasztották. A „qui tacet consentit“ elvén tovább indulva tán második teendő az lett volna, hogy bizonyítsák be, miszerint a későbbi tanárválasztások az első berendezkedésnek megfelelőleg történtek. Ennélfogva kénytelen vagyok továbbra is fentartani azon véleményemet, hogy a debreczeni gymnasiumnál az

eredetileg megvolt és talán a jelenlegi tanárvizsgálati szabállyal is meglehetősen összevágó berendezkedés, a későbbi tanárválasztások által nem javított hanem megzavartatott.

Hogy az általam, illetőleg helyesebben az én indítványomra, a gymn. tanárkar által javaslatba hozott kibontakozás helyes vagy soha nem látott volt-e s hogy „azon szaksoportosításnak lehet-e az összes hazai gymnasiumok történetéből párját felmutatni“: erre vonatkozólag talán elég lesz hivatkoznom a gymn. tanterv és tanárvizsgálati szabályzatra, melyeknek akármelyikéből meggyőződhetnek a nagytiszt. cikkiró urak, hogy a javasolt szaksoportosítás szakértő egyének előtt nem épen olyan ismeretlen, minőnek ők válaszukban feltüntetni sziveskednek.*)

Különben talán az egész válasznak egyedüli célja, alighanem a legújabb tanárválasztások igazolása. Erre vonatkozólag pedig véleményem szerint legcélszerűbb lett volna annak bizonyítása, hogy a tanárkar által ajánlott 3 egyén azokra a szakokra, melyekre a tanárkar által ajánlatot s képesítve volt, kellő képességgel nem bír. Ez után következett volna annak bizonyítása, hogy a megválasztott tanár urak (kiknek egyenisége ellen azonban legkisebb kifogásom sincsen) valósággal azon szakokra vannak oklevéllel képesítve, melyekre megválasztattak. Itt felmerült volna az a kérdés, hogy a philosophiai propedeutikai s a classica literatura ugyanazon tanszak-e? Továbbá annak bizonyítása, hogy a magyar és német nyelvi tanszakra megválasztott tanár urat, nem látta-e célszerűnek a főtiszt. superintendentia bizonyos vizsgálatnak letételére kötelezni? Végre pedig hogy a rajzoló geometria tanítható-e az ábrázoló mértan elveinek ismerete és a szabadkézi rajzban való szakképzettség nélkül és úgy, hogy az illető elválasztott rendes tanár „csak Debreczenbe költözése után ismerte meg a gymnasiumnak a mértani rajzra vonatkozó tantervét“, melyet — saját nyilatkozata szerint — „csak úgy hajthat sikeresen végre, ha szakképzettsége bizonyos fokig a szabadkézi rajzra is kiterjed.“**) Ugy gondolom, jobb lett volna talán ezt az egész ügyet pihenni hagyni, mintsem élesen felhozott vádakkal oda kényszeríteni akárkit, hogy bizonyos eljárások feltűnőségével szemben, saját több éven keresztül tolytatott magaviseletét igazolni kénytelen legyen.

Személyeskedésbe bocsátkozni nem szeretek, nem is természetem, de a felől megnyugtathatja nagytiszt. szerkesztő ur a cikk t. íróit, hogy a debreczeni iskolánál végzett működéseimért még eddig megszegyenítve nem érzem magam, azokért a „mesterséges számkombinációkért“ pedig, melyeket szivesek voltak elég kétes színben feltüntetni, nem csak a nagy közönség, nem csak a tekintetes kollegiumi gazdasági választmány, hanem bárhol is lesz még módja t. cikkiróknak s ügyfeleinek megfélelni.

Békési Gyula.

*) A középiskolákról és azok tanárainak képesítéséről szóló 1833. évi XXX. törvény-cikk 67. §-át, továbbá a miniszter által 1882. évi január 30-án 4567. sz. a. kiadott „Szabályrendeletnek a középiskolai tanárvizsgálatra 3. §-át, végre pedig ugyanezen szabályzatnak az 1883. évi február 8-án 143. sz. a. kelt miniszteri rendelettel való kiegészítését ajánlom cikkiró uraknak elolvasás végett.

**) L. az 1884. szept. 15-én tartott gymnasiumi tanárkari gyűlés jegyzőkönyvének 58. számát.

Adalékok a tiszántuli ev. reformált egyházkerület történetéhez.

II.

Debreczenben tiszáninneri és tuli papi és világi követek özszejövele 1737. Aug. 13.

Végzések:

1) Sérelmeink ügyében köznév alatt a felséghez folyamodni nem lehetvén, a Superintendens neve alatt történjék jobb időnkig a folyamodás.

2) A bécsi Ágens számára a főgondnokok és superintendentek készítsenek utasítást; előbb azonban a két dunai kerületet is meg kell kérdezni.

3) Ágens Pozsonyban is legyen 100 frt évi fizetéssel; jelenleg Nogel István az ügyek sürgetése végett a Helyt. tanácsnál.

4) Zoványi superintendent a magyarországi 4 superintendentia kánonaiból készítsen synopsist és liturgiát; közölje előbb minden püspökkel, s csak azok beleegyezése után nyomassa ki.

5) Agentialis szükségre minden évben 6-szor történjék gyűjtés a Bodrog-Kereszturi végzés szerint.

6) A főkurátor gondoskodjék, hogy a Szatmárnémeti gymnasium ne terhelje nagyon az ecclésiákat s csak annyi togátus legyen mint eddig volt.

7) Akadémiákra menők, tudományokra nézve a Superintendens által vizsgáltassanak meg; esküdjenek meg hogy tanulni fognak, nem pedig hiábavalósággal töltik az időt.

8) Debreczeni és S.-pataki collegiumok tanuló sőt tanárai között is illetlen verekedések, viszálykodások lévén: ezek szüntettessenek meg. l. 265—268.

Számvizsgáló küldöttség, Domokos Márton debreczeni főbirónak az agentialis pénztárról való számadását megvizsgálta és helybenhagyta 1738. April 22-én Debreczenben. Jelenvoltak: Patay Sámuel; Szeremlyei Sámuel debreczeni tribunus plébis; Kőrösi Márton kunsági sénior; Szódi István debreczeni esperes; Szilágyi Márton debreczeni professor; Komáromi Mihály debreczeni lelkész; Tabajdi János debreczeni tanár. l. 269.

Zsinat Debreczenben. 1743. Aug. 20.

1. Agentialis pénztárnok Domokos Márton számadása megvizsgáltatik s helybenhagyatik.

2. Superintendensi fizetés adassék a közpénztárból évenként 100 frt.

3. Zoványi György superintendent ke-ményen bevádolja Dömsödi János beregi esperest, több

beregi és ugocsai papokat, hogy egy házassági ügyben, törvénytelen elvásztási ítéletet mondtak; ennél fogva kéri őket az erdélyi kánonok 66-ik pontja szerint büntetni. Valóban büntetés is szabatik reájok a Geleji 66. s a majores 37-ik czikke szerint; a Sztojka László és Gyulai Anna közötti házasság pedig semmisnek nyilvánítottatik. Gyulai Anna először néhai Domahidi Györgynek, azután Ujhelyi Péternek neje volt, s ettől választatott el a beregi papok által törvénytelenül.

Uglátszik, hogy ezen a Zsinaton világiak nem voltak jelen, legalább egy név sem említettik. Maga Zoványi jelen volt.

Debreczenben az esperesek 1744. aug. 11. synodaliter összegyűlnek s egyéb végzések között, — de a melyeket már megtalálni nem lehet, — azt is cselekszik, hogy Zoványi superintendenst, mint a ki törvénytelen elvásztásokat s másféle botrányokat tett, a seniorum collégium elibe formáserint és igen kemény hangon megidézék folyó évi október 1-ső napjára. — Itt is hivatkozás van a Geleji kánonokra. Ezt a tényt azonban csak 1754. auguszt. 15-én tehát tíz év múlva jegyezte be Szilágyi Sámuel. 279—281. l.

1744—1749. superintendentialis gyűlések jegyzőkönyvének semmi nyoma, mert talán gyűlések sem tartattak. 281. l.

Tóth S.

(Folyt. köv.)

Külföld.

Ausztria. A bécsi klerikal-feudalis irányu „Vaterland“ a felől ad felvilágosítást, miképen gondolják az ultramontánok egy Salzburgban felállítandó róm. kath. egyetem létesítésének lehetőségét. Mivel theologiai fakultás már van Salzburgban, csak három világi fakultás felállításáról kell gondoskodni, melyek successive, a rendelkezésre álló eszközök bölcs felhasználásával egymás után hivatnának életre. Mindenekelőtt a történeti-bölcsészeti szakot óhajtának létesíteni, melyre elég volna 6—700,000 forintnyi alapítvány. Bécsben már van ehhez egy 319,000 frtot kitevő alapítványi összeg, mely előbb a felosztott salzburgi egyetem birtoka lévén, most más kultuszczélokra fordítottatik. Az érdeklődők ez alapítványt reklamálni akarják s reményök van hozzá, hogy azt meg is nyerik. Németországban is gyűjtetett egy 150,000 márkára menő alapítványi összeg egy szabad róm. katolikus egyetem céljaira s ez összegnek megnyerése szintén nem tartozik a lehetetlenségek közé. A még hátralevő összeget pedig rövid időn összegyűjthetni remélik. A klérikalís sajtó azonban mitsem akar tudni egy állami egyetemnek római katolikus egyetemmé átváltoztatása felől, szerinte ugyanis ennek teljesen szabadnak, vagyis az állami iskolai monopolium alól feloldozottnak kellene lennie. Sokan azt hiszik, hogy azon rendkívüli nagy befolyás mellett, melylyel a klérikalísok Ausztriában rendelkeznek, az osztrák

állam sohasem engedi magát rávétetni, hogy határain belül egy olyan „szabad“ főiskola létesüljön.

Németország. Politikai lapokban sokat olvashattunk azon berlini konferenciáról, mely Áfrika némely vidékeinek európai hatalmak általi birtokba vétele ügyében tartatott. Minket közelebbről csak azon, december 19-én elfogadott határozat érdekel, melyet a szeszese italokkal való kereskedelem korlátozása céljából hoztak. A határozat így szól: „A konferencián képviselt hatalmak, hogy megóvják a benszült népet minden olyan veszedelmektől, melyek az erős italok tulságos élvezetéből erednek, kifejezik azon kívánságukat, hogy e hatalmak között egység jöjjön létre a végből, miképen enyészethetők el azon nehézségek, melyek e célnak útjában állanak. Oly módon kellene ennek megtörténnie, hogy az emberiesség jogai összeegyeztethetessenek a kereskedelem érdekeivel, a mennyiben ez utóbbiak jogosultaknak látszanak.“ Vajha e bölcs politikai irányzat meg is tartatnék, hogy ama világrész e vidékein jólét és boldogság emporiuma állana elő.

Angolország. A prágai egyetem könyvtárában van egy szép ó-hussita cantionale, melyben többek között egy Hussra vonatkozó vers is található. A vers szövege körül miniatűrformában ügyes kézzel rajzolt három kis kép van; a legfelsőn Wiclif szikrákat ver ki az előtte levő kódarabból; a másodikon Huss szent gyújt lángra; a harmadikon Luther messzevilágó fáklját csóvál feje fölött. Kitünően sikerült allegorizálása ez azon magas missiónak, mely Isten kegyelméből a nevezett férfiaknak jutott! Wiclif János volt az első, ki az egyház reformációjának gondolatára jutott s annak feladatait átértette. A hálás utókor nem is feledkezett meg az előreformátor érdemeiről, a mennyiben hazájában múlt évi december 31-én, mint halálának félévezredes emléknapiján többfelé ünnepélyeket rendeztek, a kegyelet érzelmeivel áldozván a hősnek, kit papi kötelességei teljesítése közben, templomának oltáránál, mint katonát a harczterén, ért utól a halál. Mint egy angol egyházi lapból olvasuk, a quincennarium megülvése nem volt olyan impozáns, a minőnek kellett volna lenni, a minőt nevezetesen Wiclif munkájának nagysága megérdemelt volna, a minek főokát a Luther-ünnepélyek közelségében gondolják. Bizonyos azonban, hogy több helyen tartottak emlékünnapélyeket s lelkes beszédekben, felolvasásokban emlegették a férfit, kinek szelleme ma is él az angol bibliafordításban.

Mint jellemző s érdekes hirt vesszük át egy angol lapból azt is, hogy a múlt évben megjelent új angol könyveknek több, mint hatod része theologiai irányu, a szak 724 kötettel legelőll állván a többi szakbeli munkák között.

Érdekes tünemény az is, hogy a quäkerek általában igen hosszú életet élnek. 1843-ban a halandósági közép-ido valamivel 50 év fölött állott közöttük, míg 1883—84-ben e szám már 60 évre, 10 hónapra, 28 napra emelkedett. E tüneményt a statisztikusok határozottan a quäkerek mértékletes életmódjának tulajdonítják, még pedig úgy, hogy e felekezet tagjai hosszú idő óta erős harczosai a mértékleteség ügyének s az újabb időben ezt magokra is szigoruan alkalmazzák.

Róma. Azon válaszból, melyet a pápa karácsony estéjén a bibornokok üdvözlő beszédére adott, a legmélyebb ke-

serűség hangja olvasható ki a protestánsok által Rómában végzett munkálkodás ellen. Beszédének éle különben különösen a valdensek ellen irányult, kik a szent városban épen akkortájt egy új templomot nyitottak meg.

sz. t.

Különfélék.

Lelkész sajtópörben. Nagyon kedvetlen érzésekkel olvastuk a politikai lapokból azon sajtópörnek lefolyását, mely a budapesti esküdszék előtt Karancsy Dániel hódmező-vásárhelyi lelkész, mint vádló s Kovács József ugyanottani téglagyáros, mint vádlott ügyében tartatott. Nincs, mert nem is lehet semmi kedvünk hozzá, hogy e sajtópör genesisét leírjuk, mert mi nem vihetjük olvasóinkat egy kloáka büzös levegőjébe s csak azon eredményét közöljük, hogy az esküdszék feloldotta Kovács Józsefet az ellene emelt vád alól, elítélve a panaszos lelkészt 50 frtnyi perköltés és 114 frt 54 krajczárnyi eljárási költség megtérítésére. Mi az ügyet nem ismerjük s nem is akarunk bírői szerepre vállalkozni, de azt nagyon sajnáljuk, hogy egy lelkészünkről úgy írhat egy politikai lap, mint a ki egy nagy alföldi város két ellenséges pártja közül az egyik pártnak képviselője s mint a kinek elítélését a hallgatóság zajos éljenzéssel fogadta. Semmiesetre sem tévedünk, ha azon nézetünknek adunk kifejezést, hogy egy lelkésznek a jelzett szerepet soha sem szabad vinnie, mert neki föltétlenül minden párton felül kell állania.

Esperesi választás a bihari egyházmegyében. A bihari ev. ref. egyházmegyében, Gaál Imre esperesnek még a múlt 1884-dik év október havában történt lemondása folytán elrendelt esperesi választás, csak folyó hó 19-én lett teljesen befejezve, minthogy az első szavazás alkalmával általános többséget senki nem nyervén, újabb szavazás rendeltetett el. A három legtöbb szavazatot nyert Szabó Károly ártándi, Benedek László pelbárhidai lelkész s Gaál Imre volt esperesre történt a második szavazás s a mint az első szavazás alkalmával is előre gyanítható volt: Szabó Károly általános többséget nyert. — A szavazatbontás Ritook Zsigmond egyházmegyei gondnok elnöke mellett, Kis Elek, Mezey Mihály világi tanácsbírák, Dombi Lajos n.-váradai lelkész és Kun Béla egyházmegyei jegyző, mint egyházmegyeileg kiküldött szavazatbontó bizottsági tagok által eszközöltetett. . . Az első szavazatbontás alkalmával 1884. decz. 16-kán Szabó Károly 20, Benedek László 12, Gaál Imre 5, Oláh József 3, Biró János 2 és Ember Pál 1 szavazatot, a második szavazatbontás alkalmával f. hó 19-én pedig Szabó Károly 27, Benedek László 12 és Gaál Imre 3 szavazatot nyert. . . Így választott meg Szabó Károly, ki már huzamosabb idő óta egyházmegyei tanácsbíró s kiről hiszszük, meg fog felelni szép, de nehéz hivatásának s visszaállítja a békességet a bihari egyházmegyében, mely a legújabb időkig mintaképe volt az egyetértés, békességnek és csak a legközelebről felmerült események zavarták meg az egész egyházmegye nyugodtságát. . . Üdvözljük az új Esperes urat, ki rövid idő alatt a csökmői tekintélyes egyház lelkészéül s most a bihari egyházmegye

espereséül választott meg s kívánjuk, hogy a ritka bölcs tapintatu egyházmegyei gondnok Ritook Zsigmond ural kormányozzák a bihari egyházmegye hajóját a béke és megelégedés révpartjához . . . n . . . a.

A képviselőház január 21-én kezdett a közoktatásügyi költségvetés tárgyalásához. Az érdekes mozzanatokban gazdag tárgyalásról lapunk legközelebbi számában fogunk czikkezni, reflektálván arra az egyházpolitikai vitára, mely ott már az első napon széles modorban folyva indult meg.

Felelős szerkesztő: Tóth Sámuel. Szerkesztő társak: Csiky Lajos, Géresi Kálmán.

HIRDETÉSEK.

Pályázat

a tiszántuli ev. ref. egyházkerületben, a n.-szalontai egyházmegyéhez tartozó remetei egyház lelkészi állomására.

Jövedelme mintegy 514 frt, s áll terményekből, földből, csekély készpénzből és szolgálmányokból. ugyhogy ezen egyház a IV-ik osztályba sorozott.

A pályázati kérvények 1885. év márczius 1-ig. N.-Szalontára, az ev. ref. esperesi hivatalhoz küldendők.

Debreczen, 1885. január 19.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat.

A zsákai ev. ref. egyházban halálozás által megüresült orgonistasággal egybekötött fitanitói állomásra.

Javadalmazás körülbelől 5--600 frt, mely készpénz, föld és terményekben, részint az egyház pénztára, részint a törvényesen megállapított tandíjjakból fizettetik. — Lakás természetben.

Okleveles tanítók pályázhatnak, s kérvényeik 1885. évi Február hó 15-ik napjáig az egyház lelkészi hivatalához küldendők. — Az állomás 1885. évi Ápril 24-én elfoglalandó.

Zsákán u. p. Furta. Biharmegye 1885. Január 8-án.

Szigethy Elek,
ev. ref. lelkész.

2-2